

VU Research Portal

Normering van schadevergoeding, een inleidend commentaar

Akkermans, A.J.

published in

Tijdschrift voor Vergoeding Personenschade
2002

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Akkermans, A. J. (2002). Normering van schadevergoeding, een inleidend commentaar. *Tijdschrift voor Vergoeding Personenschade*, 101-102.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Normering van schadevergoeding: een inleidend commentaar

Prof. mr. A.J. Akkermans

Dit nummer van TVP is gewijd aan het thema 'normering van schadevergoeding'. De directe aanleiding voor dit thema was het verschijnen vorig jaar van een nieuwe versie van de Belgische 'indicatieve lijst van forfaitaire schadevergoedingen inzake verkeersongevallen'.¹ Deze zogenoemde 'Indicatieve tabel' is niet als zodanig in dit nummer afgedrukt, maar een uitvoerige bespreking is te vinden in het openingsartikel van de Vlaamse juristen De Temmerman en De Kezel.² Wat aan dit Belgische voorbeeld vooral opvalt, is het verschil met de soort normering die de inzet is van de discussie hier in Nederland. Draaide de discussie bij ons tot dusver vooral om normen waaraan op een of andere wijze een bepaalde bindende kracht toe zou moeten komen,³ in België gaat het uitsluitend om normen die geen enkele (formele) bindende kracht hebben. Dat lijkt een principieel andere insteek, die verfrissend zou kunnen werken voor de tot dusver maar beperkt vruchtbare discussie in Nederland.

Het hier in Nederland wel gehoorde argument, dat de Belgische (en Franse) benadering met barema's en dergelijke vanwege het uitgangspunt van de volledige schadevergoeding niet in ons recht zou passen, lijkt niet juist. De Belgische Indicatieve tabel (de naam zegt het al) is slechts een indicatieve lijst van forfaitaire schadevergoedingen, te gebruiken als leidraad voor de waardering van schade die niet nauwkeurig(er) te begroten valt. De daarin genoemde bedragen moeten nadrukkelijk wijken, telkens wanneer de betreffende schadepost meer nauwkeurig kan worden begroot. Het principe van de volledige schadevergoeding staat ook in het Belgische recht voorop.

Welbeschouwd kent ook ons schadevergoedingsrecht allerlei indicatieve normen en bedragen, alleen staan die niet keurig bij elkaar in één publicatie. Soms gaan zij ook een beetje achter allerlei praktijkgebruiken schuil. Denk bijvoorbeeld aan de wijze waarop in Nederland het verlies van een schooljaar pleegt te worden gecompenseerd (een van de onderwerpen van de Belgische Indicatieve tabel). Een aantal van de in Nederland bestaande indicatieve normen wordt besproken in het inventariserende artikel van Van Dijk en Van der Helm. Een nadeel ten opzichte van de Belgische situatie lijkt te zijn dat de discussie over deze normen (voorzover daarvan al sprake is) veel meer gefragmentariseerd verloopt. Een van de gedachten achter dit themanummer is om een eerste aanzet te geven om eens wat breder en omvattender naar de in Nederland bestaande indicatieve normen te kijken.

Net als in België spelen deze indicatieve normen vooral een rol wanneer het moeilijk of onmogelijk is om tot een meer concrete wijze van schadebegroting te komen. Uiteraard speelt dat bij schadeposten die in het geheel niet concreet begroot kunnen worden,

zoals immateriële schade. Wat zijn de bedragen die te vinden zijn in het bekende Smartengeld-nummer van Verkeersrecht eigenlijk anders dan 'indicatieve bedragen' in de Belgische zin van het woord? Voor de vergoeding van affectieschade heeft de Minister van Justitie zoals bekend een gefixeerd bedrag van 10.000 euro voorgesteld.⁴ Als alternatief hiervoor is een gezichtspuntenbenadering bepleit die qua systematiek opvallende overeenkomsten vertoont met het Belgische regime.⁵

Voorts zijn er ook schadeposten waarvan de concrete begroting in theorie mogelijk is, maar in de praktijk vaak zodanig moeilijk (ook in die zin dat men over de juiste wijze van begroting in alle redelijkheid heel verschillend kan denken), dat het in de meeste gevallen voor beide partijen aantrekkelijk is om van een soort normbedrag uit te gaan, waarvan kan worden afgeweken als de omstandigheden daartoe aanleiding geven. Eenvoudige voorbeelden zijn de reiskostenvergoeding en de ziekenhuisdaggeldvergoeding zoals aanbevolen door het Nationaal Platform Personenschade.⁶

Maar het ontwikkelen van indicatieve normen kan bijvoorbeeld ook zinvol zijn voor schade die bestaat uit de behoefte aan huishoudelijke hulp. De Belgische Tabel kent hiervoor forfaitaire bedragen die in beeld komen wanneer geen daadwerkelijke uitgaven worden gemaakt (omdat de hulp niet door professionals wordt verleend). In hun artikel over de berekening van de kosten van huishoudelijke hulp zetten Wijnhuizen en De Boer uiteen hoe in Nederland momenteel door TNO gewerkt wordt aan een berekeningsmodel van de behoefte aan huishoudelijke hulp. In het verlengde hiervan ligt de vraag wat een redelijk uurtarief is voor huishoudelijke hulp die door huisgenoten wordt verleend.⁷

1. Gepubliceerd in het Extranummer 2 van Verzekeringsnieuws (een wekelijkse nieuwsbrief) van 15 juni 2001.
2. Zie voorts H. Cousy, Een 'indicatieve tabel' voor de evaluatie van menselijke schade, AV&S 2002, p. 156-159.
3. Zie bijv. I. Giesen, Normering van schadevergoeding in Engeland: een les voor Nederland?, NJB 2001, p. 120-123; I. Giesen, P. Kamminga & J.M. Barendrecht, Normering van schadevergoeding voor arbeidsongevallen en beroepsziekten: over draagvlak, differentiatie en smartengeld, in: M. Faure & T. Hartlief (red.), Schade door arbeidsongevallen en nieuwe beroepsziekten, Den Haag 2002, p. 131-165.
4. Brief van 20 juni 2001, Kamerstukken II, 27 400 VI, nr. 70.
5. Zie A.J. Van & F.B. Reijnen, De begroting van affectieschade, VR 2002, p. 37-41.
6. Zie TVP 2002, p. 31.
7. Zie hierover A.J. Akkermans, TVP 2000, p. 81.

Indicatieve normen gaan ook schuil in de wijze van begroting van schade die in beginsel wel concreet begroot kan en moet worden, zoals arbeidsvermogensschade. Een voorbeeld is de te hanteren rekenrente. In Nederland wordt al sinds jaar en dag een rekenrente van 3% als uitgangspunt genomen.⁸ De Belgische Tabel kent op dit punt een nuancering bij een looptijd van langer dan vijftien jaar, in welk geval de voorgestelde rekenrente 2,5% bedraagt. In het artikel van Ten Boom over de rekenstandaard van het Audalet-programma wordt nauwkeurig uiteengezet welke normen in de Audalet-standaard zitten 'ingebakken', voor welke normen een 'keuzemenu' bestaat, en voor welke normen een vrije keuze kan worden gemaakt.

In andere gevallen kunnen in principe concreet te begroten schadeposten door bijzondere omstandigheden niet anders dan globaal worden gewaardeerd, bijvoorbeeld arbeidsvermogensschade van blijvend gehandicapt geworden jonge kinderen. In de praktijk wordt dan vaak naar het verdienvermogen van de ouders en eventuele broers en zusters gekeken. Het artikel van Kremer over normen bij schade van jonge kinderen neemt een brede insteek in deze problematiek.

Een aantal algemene gedachten over bindende en niet-bindende normen voor schadevergoeding zijn te vinden in het artikel van Giesen over dit onderwerp. Aan wat hij te berde brengt zou nog kunnen worden toegevoegd dat het debat over bindende normen tot dusver tamelijk uitzichtloos lijkt. Dit niet alleen omdat het veel moeilijker is om het eens te worden over bindende normen dan over indicatieve normen, maar vooral omdat een reëel perspectief ontbreekt op de oplossing van het fundamentele probleem hoe die 'bindendheid' tot stand zou moeten worden gebracht. 'Zelf-regulering' is geen reële optie omdat het binnen het huidige systeem van het schadevergoedingsrecht ten enen male niet mogelijk is om een bindende vertegenwoordiging van slachtofferzijde tot stand te brengen. En op overheidsregulering door de wetgever bestaat vooralsnog evenmin een reëel uitzicht. Een zo breed mogelijke overeenstemming over zo veel mogelijk indicatieve normen lijkt het maximaal haalbare. Door de overtuigingskracht van dergelijke breed gedragen indicatieve normen zal de rechter daaraan ongetwijfeld het juiste gewicht weten te geven. Dat gebeurt ook nu reeds. Een voorbeeld van een 'indicatieve' norm die misschien wel een uiterste positie op de 'bindendheidsschaal' inneemt, is de zojuist genoemde rekenrente van 3%. Een knappe jongen die de rechter weet over te halen om daarvan af te wijken!⁹ Zolang in de praktijk geen enkele consensus bestaat over een ander percentage of nuanceringen daarop kon dat wel eens gewoon zo blijven.

Ging het tot dusver over normen die op een of andere wijze te maken hebben met de hoogte van het schadebedrag, in het artikel van Tzankova en Weterings gaat het over normering van het proces van schadeafwikkeling. Zij doen daarin verslag van een rechtsvergelijkend onderzoek naar de procedurele normering van de letselschaderegeling. Op basis van de situatie in Engeland, Frankrijk en België concluderen zij dat procedurele normen een positieve invloed hebben op de letselschaderegeling. Over dit onderwerp staat voor februari 2003 een 'expertmeeting' in Tilburg op het programma.

De redactie hoopt met dit themanummer meer aandacht te genereren voor de vele indicatieve normen die de facto ook in het Nederlandse schadevergoedingsrecht worden gehanteerd. Een gestructureerde en open discussie over dit soort normen zou wel eens veel vruchtbaarder kunnen blijken dan voortzetting van het debat over de mogelijkheid van bindende normering. Zo'n discussie zou niet alleen de kwaliteit van onze indicatieve normen ten goede kunnen komen, maar zou ook meer zicht kunnen geven op eventuele mogelijkheden voor de ontwikkeling van meer indicatieve normen dan tot dusver op deze of gene wijze te boek zijn gesteld. De eenvoudig te ontsluiten Belgische ervaring ligt daarbij voor het grijpen om ons voordeel mee te doen. Zou met dat alles al niet heel veel zijn gewonnen?

Prof. mr. A.J. Akkermans

-
8. De rechtspraak lijkt constant vanaf Rb. Amsterdam 21 januari 1987, VR 1988, 107. Zie Hof Den Haag 2 juli 1987, VR 1989, 28; Rb. Utrecht 23 maart 1988, VR 1990, 71; Rb. Groningen 8 maart 1991, VR 1992, 27; Rb. Amsterdam 17 maart 1993, VR 1994, 206; Rb. Arnhem 1 maart 2001, VR 2002, 34.
 9. Voor een recente tevergeefse poging zie Rb. Arnhem 1 maart 2001, VR 2002, 34.